

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

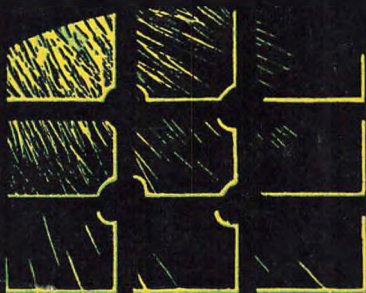
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

CHRISTIAN ULRIK HANSEN

En ung dansk Frihedskæmpers
sidste Breve fra Fængslet før
Henrettelsen den 23. Juni 1944

SAMLERENS FORLAG

CHRISTIAN ULRIK HANSEN

CHRISTIAN ULRIK HANSEN

En ung dansk Frihedskæmpers
sidste Breve fra Fængslet før
Henrettelsen den 23. Juni 1944

Udgivet af
ELITH OLESEN
og
INGE THEUT

København
SAMLERENS FORLAG
1945

Med Offentliggørelsen af Christian Ulrik Hansens Breve fra Fængslet haaber Udgiverne at kunne tjene et dobbelt Formaal.

Dels at Brevene maatte yde en Trøst og Støtte til de mange, der i Dag lider under Tabet af een af deres kære. For mange, der var under den samme Skæbne, gælder det, at deres sidste Hilsen aldrig naaede hjem.

Dels at denne Bog maatte danne det økonomiske Grundlag for Oprettelsen af et Mindelegat, der bærer Christian Ulrik Hansens Navn. Det er vor Tro, at vi ved at mindes ham paa denne Maade er dybest i Overensstemmelse med det, han vilde have virket for, have følt som sit Kald, om han havde faaet Lov at leve.

CHRISTIAN ULRIK HANSEN

født i Farsø 26. April 1921

død i Ryvangen 23. Juni 1944

En Dag var det, som vaagnede han op til et helt nyt Liv, et Liv med en Mening, et Maal, en Bestemmelse. Det begyndte som en vag urolig Anelse, men siden voksede det i hans Sind til en dyb og stærk Erkendelse for til sidst at modnes i et stort og dejligt og knugende tungt guddommeligt Kald.

Saadan omtrent har Christian U. Hansen selv karakteriseret sin Udvikling, den Udvikling der førte ham ind i Kampen for Danmarks Frihed, ind i Ofret og Fængslet og ind i Døden til sidst.

Men det skal næppe forstaas saaledes, at det var noget helt nyt og aldeles ukendt, der pludselig mødte ham. Det maa have ligget mere eller mindre latent i hans Sind helt siden de første Barndomsaar; der var saaet en Sæd i Drengens Sind, som spirede nu, og uden Tvivl var det hans Morfar, hvis Slægtsgaard Christians Forældre havde overtaget, der fremfor nogen anden var Sædemanden. Den, der skriver dette, mindes en varm og stille Junidag i 1941, da han sammen med Christian vandrede over Fødegaardens Jorder ved Farsø og taust lyttende lod Christian ødselt aabenbare sin Barndoms Helligdomme og fremdrage dyre Barndoms minder. Et

saadant Øjeblikks Fortrolighed skal ikke misbruges her, blot dette: Man maatte næsten faa det Indtryk, at der i hans Barndoms Farsø kun havde levet — virkelig *levet* — to Mennesker foruden Christian selv, den ene en Barndomsveninde, den anden Morfaderen, hvis Fortolkning af Danmarkshistoriens Sagn og Sange endnu klang som en anslaaet Streng i Dattersønnens Sind.

Christian var da ogsaa tidligt politisk interesseret, og til at begynde med faldt det ham naturligt at søge sit politiske Staasted indenfor den konservative Ungdom, dog kun en kort Tid, saa fulgte han Victor Pürschel i Opgøret med den nykonservative Kurs, men gled hurtigt helt bort fra denne negative Oprørspolitik, da den viste sig gold og reaktionær.

Heller ikke Kristendommen stod han fremmed overfor, men en sund Barnetro fra Hjemmet laa dybt i ham, spiredygtig og stærk.

Alligevel var det en bestemt, lokaliseret Begivenhed, en ganske særlig Situation, der skulde til for at vække ham og kalde alt dette fra Barndommen og den første Ungdom frem paany. Det skete hos ham ikke den niende April 1940, saalidt som hos Størstedelen af den jævnaldrende danske Ungdom. Næppe nogensinde har vist dansk Ungdom været saa desorienteret, saa hæmmet og mindreværdig, saa splittet af Sind, saa Graad-og-Lattervekslende som i de første sære Maaneder efter den bitre Dag.

Men den Dag i Sommeren 1940, da Nis Petersen første Gang offentliggjorde sit profetiske, myndigt-revsende Digt „Seeren“ — det var i „Viborg Stifts Folkeblad“ — begyndte noget at vokse frem i Christians Sind, som efterhaanden fik ham til at se sit Liv i et nyt Lys og under en ny Synsvinkel. Han følte det straks, som om dette Digt var skrevet til ham specielt, og han tog det til sig som sin Ejendom, som den revsende og rensende Doms-tale det var. Gang paa Gang vendte han tilbage til det i det følgende halve Aarstid og kunde ikke blive disse Linjer kvit:

*Ikke for løgn og ondskab, siger den høvding og herre,
men kun for ækel lunkenhed*

vil jeg udspy jer af min mund.

*Det tøvende er nu forbi — forbi en søkfuld vaner —
slut med skulk fra arv og gæld og skulk fra naadig tugt.*

Disse Linjer, der ætsede sig saaledes ind i hans Bevidsthed, skar sig saaledes ind i hans hele Tankeverden og Følelsesliv, at han altid siden nærede en dyb, urolig Angst for ikke at være aktiv nok, ikke at være ydende og brændende og troende nok!

Han kom til at forstaa, at der maatte Handling, virkelig Handling til som en direkte Følge af den bævende Erkendelse, han var naaet til, ikke blot Ord og Fraser, ikke blot disse taabelige talløse Gymnasiastdiskussioner

for Diskussionens egen Skyld, ikke blot Taler og Sange og Lænestolsselvbesindelse. Men før han kunde gaa til Handling, maatte han vide, hvor han skulde lægge sit Virke, for med den Sandhedssans, han ejede, kunde han ikke stille sig tilfreds med den blotte Handling, men han maatte virke for en Sag, der paa det nøjeste svarede til den nye Erkendelse, som Digteren havde hjulpet ham til. Derfor kastede han sig ud i en omfattende Læsning, saavel af skønlitterære som filosofiske, politiske, historiske og teologiske Værker.

Siden „Seeren“s Tid stod Nis Petersen altid hans Hjerte meget nær sammen med Arnulf Överland, Karin Boye, Pär Lagerkvist og — naturligvis — Kaj Munk. Nis Petersens Død i 1943 tog han sig meget nær. Midt i den travle Soldatertid i Næstved ofrede han et langt Brev til en Ven paa Nis Petersens Alter. „Det er mærkeligt med den slags ting,“ skriver han, „men ofte føler vi virkelig sorg, naar et menneske, som vi aldrig har kendt personlig, er gaaet bort. Jeg gjorde det ved Nis Petersens død. Men det var ikke en æstetisk sorg over, at jeg nu aldrig skulde læse mere fra hans haand — — Jeg tror — jeg kan jo ikke vide det — jeg tror, at jeg vilde føle det paa samme maade, om en af mine venner faldt ved min side — en af mine soldaterkammerater. Ikke en dump smerte, men en stille hellig sorg over, at een af dem, der kæmpede ved min side, og som jeg var bundet til i denne kamp, var gaaet bort.“

Paa samme Maade voldte det ham Sorg, da Karin Boye døde, „denne strenge kvinde, der viste os menneskedyb og verdenskaos — og vandrede op paa bjerget — og døde med blikket vendt mod de skarpe, blinkende stjerner,“ som han skrev i et Mindebrev over hende.

Mærkeligt nok reagerede han ikke saa stærkt overfor Mordet paa Kaj Munk. Og dog, man forstaar godt hvorfor. Han var paa det Tidspunkt selv engageret i en Kamp paa Liv og Død, og han vidste, han havde forlængst forsonet sig med, at denne Kamp maatte kræve store og tunge Ofre, de største og tungeste om fornødent — ogsaa dette.

Men der er tre smaa Ord i hvert af hans Breve fra Fængslet, der vidner om, hvor meget Kaj Munk havde betydet for ham, de Ord nemlig, hvormed han sluttede alle Brevene fra Fængslet til Vennerne derude: „Gud i vold.“ — De Ords Historie staar at læse i et Brev, han skrev til en Ven faa Dage efter Kaj Munks Død: „Har du skrevet noget til Kaj? Jeg har ikke kunnet. Jeg besøgte ham kort før Jul. Hans sidste ord til mig var: „*Gud i vold*“. Jeg kom til at holde af ham paa trods af, at vi kun talte sammen en tre—fire timer. Har du ikke skrevet et mindedigt, eller kan du ogsaa bare græde og sværge?“

Ogsaa hans berømte Bysbarn, Johannes V. Jensen, var een af hans Yndlingsdigtere. Men han vandrede ikke i Digtningens Verden alene. Han pløjede sig i de første

Besættelsesaar gennem en Række digre og tunge filosofiske, historiske og politiske Værker, Friedells Kulturhistorie, la Cours Danmarkshistorie, Platon, Augustin, Saxo, Grundtvig, Kierkegaard, Nietzsche, Berdjajeff og mange andre. Særlig Betydning for ham fik Arne Sørensens Bog „Det moderne Menneske“, der greb ham stærkt, og da han lærte Bogens Forfatter at kende ved et Par Møder, som Arne Sørensen, iøvrigt paa Christians Foranledning, holdt i Viborg, hvor Christian gik paa Gymnasium, i Vinteren 1940—41, sluttede han sig ubetinget til „Dansk Samling“ og fandt her sit politiske Staa-
sted og samtidig det Sted, ud fra hvilket han kunde øve sit Virke, udfolde sin Handletrang og siden træde ind i Kampen for Danmarks Frihed og det danske Folks frie Fremtid.

Sammen med et Par Kammerater fra Katedralskolen startede han en Lokalafdeling af „Dansk Samling“, der til en Begyndelse navnlig fik Tilslutning fra Skolens egne Kredse. Et Stykke Tid var det, som om denne nye Forening i Byen helt dominerede Katedralskolens Liv. Ved Gymnasieforeningens Møder talte en Række af „Dansk Samling“s ledende Personligheder, i Timerne diskuterede Lærerne med Gymnasiasterne derom, og til de politiske Møder i Afdelingen mødte saavel Gymnasieeleverne som Lærerne i stort Tal og indlod sig i Diskussion med Talerne.

Men snart traadte Christian frem for en videre Kreds

af Viborgs Borgherskab, idet han forberedte og gennemførte en Mødeserie, der strakte sig over godt et halvt Aar, samlede i Hundredevis af Viborgborgere og fik adskillige af Tidens førende nationalt virkende Personligheder til at lægge Vejen om ad Viborg, Mænd som Wilhelm la Cour, Kaj Munk, Aage Møller, Kaptajn Bartholdy, Arne Sørensen, Regin Prenter, Robert Stærmosse og mange flere.

Christian ledede selv disse Møder og begyndte og sluttede dem med smaa Taler, som Tilhørerne syntes om paa Grund af den smittende Iver, hvormed han gjorde sine Synspunkter gældende. Det var een af hans Yndlingstanker, at Viborg som paa Reformationstiden skulde blive Arnestedet for en ny Tid og for Udbredelsen af de nye Tanker, han følte sig som Repræsentant for. — Iøvrigt var Christian ikke, hvad man forstaar ved en Taler af Guds Naade. En jævnlgt tilbagevendende nervøs Rømmen og et stadigt Kast med Hovedet for at bringe en fyldig, rød-blond Lok paa Plads kunde virke stærkt distaherende, men den, der gav sig hans Tales Indhold i Vold, glemte hurtigt saadanne ydre Irritamenter; der var Aand over hans Vidnesbyrd.

Foreningsarbejdet blev stadig udvidet. Arbejdstjeneste og Terrænsport i Sommerhalvaaret og Studiekredsarbejde i Vinterhalvaaret kom paa Programmet. Og med Medlemsskabet i „Dansk Samling“ fulgte automatisk Deltagelse i det illegale Arbejde, som det blev drevet

dengang, i Form af Salg og Viderefordeling af Vilh. la Cours forbudte Pjecer „Om at sige ja og nej“ og „Ord til os i Dag“, der fra Viborg-Afdelingen spredtes til store Dele af Nordjylland. Og endnu i Slutningen af Gymnasietiden kom han gennem „Dansk Samling“s Ledelse i Forbindelse med engelske Faldskærmsjægere. Sammen med sin nære Ven og Klassekammerat Erik Nyemann deltog han saaledes i den allerførste Vaabenedkastelse her i Landet, der fandt Sted i 1942 ved Trend Skov under Ledelse af Faldskærmsjægeren Rottbøll.

Det er saaledes ikke uforstaaeligt, at Christian havde temmelig daarlig Tid til at passe Skolearbejdet, der da ogsaa kun i ringe Grad havde hans Interesse. Demonstrativt forberedte han sig i Danmarkshistorie efter la Cours inspirerende Værk i Stedet for efter Ilsøes autoriserede Lærebog. Den Slags gav ikke Bonus i Karakterbogen, og han blev nægtet Optagelse fra 2. til 3. Gymnasieklasse. En Tid var han mest tilbøjelig til at opgive Skolen og Eksamenstanken, men ved Vennekredsens og enkelte forstaaende Læreres Mellekomst lod han sig formaa til at fortsætte. Han sluttede Skolegangen i Sommeren 1942 med en hæderlig Studentereksamen og holdt ved en Sammenkomst mellem Lærerkollegiet og de nybagte Studenter en smuk og morsom, men samtidig mægende Takketales til Skolen udfra Ordene om „at sætte Livet ind for Sandheden“, som staar i Skolens Motto.

Paa Viborg Katedralskole havde han, den høje, kraf-

tige, rødblonde, himmerlandske Bondeknøs med den evindelige Haartot daskende ned i Panden, iført lange sorte Ridestøvler, den ene Haand stukket halvt i Lommen og Jakken skødesløst opknappet, den første Tid instinktivt været sat udenfor alt Kammeratskabsliv eller i bedste Fald været taalt som en sær Snegl, et halvt utilregneligt Individ, der mod al Gymnasiastsædvane tog sine egne og sine Kammeraters Meninger højtideligt og diskuterede for disse Meningers Skyld, ikke blot for Diskussionens egen Skyld. — Da han forlod Skolen, var han det naturlige Midtpunkt i en fasttømret Vennekreds, der betragtede ham som primus inter pares og fulgte den Vej, han angav, hvorfor den siden for Størstepartens Vedkommende gled over i den aktive Modstands Rækker. To af denne Vennekreds kostede Kampen Livet, Christian selv og hans nærmeste Ven og Medarbejder, Erik Nyemann, som var blandt de elleve, der blev myrdet i Shellhusets Kælder den 9. August 1944.

Da Christian var kommet ud af Skolen, stod han paa en Maade paa bar Bund. Han havde udover Skolelærdommen erhvervet sig en vis bred Viden, men var sig bevidst, at han ikke egnede sig til videnskabeligt Studium. „Livet leves ikke, kampen kæmpes ikke ved skriveborde. Skønt jo, ogsaa dér. Men derfra har jeg ingen forudsætning for at kæmpe“, skrev han paa denne Tid. Dog tænkte han en kort Tid paa at studere Teologi, men opgav det igen. „Af flere grunde. Den vigtigste, at jeg

kristelig set er saa uafklaret, at jeg ikke tør paatage mig det ansvar, som forkyndelsen af ordet er. Der er ogsaa mange ting, jeg ser anderledes paa, end den raadende kirke gør. Jeg tror heller aldrig nogensinde, jeg kristelig set bliver afklaret og naar til den indre ro, der maa være en betingelse, for at forkyndelsen kan være stærk og sand.“ Saaledes gjorde han Status op — dengang.

I denne Situation var det en virkelig Haandsrækning, han fik, da Forstander Robert Stærmosé, Støvring Højskole, tilbød ham nogle Maaneders Ophold som Højskolelærer. Christian havde selv tidligere haft den Tanke at gaa Højskolevejen, men halvvejs opgivet det, fordi det forekom ham i for høj Grad at være „at kæmpe ved Skriveborde“.

Alligevel tog han mod Tilbudet — og fandt dermed det Kald, han allerede længe havde famlet mod og higt efter. De faa Maaneders Ophold paa Støvring Højskole fik en Betydning for ham, der næppe lader sig overvurdere, maaske danner de den allervigtigste Periode af hans altfor korte Liv. Med sit rige og følelsesvarme Sind, utvivlsomt en Arv fra Morfaderen, lod han sig ganske betage af det, han oplevede her, men samtidig blev han hjulpet til den Afklaring og foreløbige Sinds-harmoni, som han ikke havde kendt siden sin tidligste Ungdom. Hans Breve fra Støvring aander en Begejstring, en Glæde og Glød, der klart viser, at han omsider „havde fundet hjem“.

„Jeg tør slet ikke begynde at fortælle dig om alt det med højskolen, der fuldkomment har overvældet mig. Men det er ogsaa en *virkelig* højskole heroppe. Et sted hvor der holdes domstale, og hvor folkeaaendens stemme lader sig høre,“ skrev han kort efter, at han var kommet dertil. Senere blev Lovordene endnu stærkere.

Da han i Efteraaret 1942 forlod Støvring, var han omsider klar over, hvilket Maal han skulde stræbe mod. Han skulde være Højskolemand. Det var hans Kald at skabe en dansk Lederskole. — Efter Robert Stærmoses Raad lod han sig alligevel immatrikulere som teologisk Student ved Aarhus Universitet, men opgav hurtigt at gaa den Vej, fordi han følte den som en Omvej til Maalet. I Stedet udarbejdede han en dristig, men overordentlig velgennemtænkt, kombineret Studie- og Rejseplan, der skulde modne og forme ham til Kaldsgeringen. Efter et Ophold som Elev paa en dansk Højskole vilde han paa Højskole i Norge og Sverige (hos Alf Ahlberg i Brunnsvik) og senere til Schweiz, Frankrig, Rusland og England.

Men denne Plan var uigennemførlig i Krigens Europa i 1942, og derfor, fandt Christian, var lidt Soldateruddannelse ikke nogen Skade til, som Forholdene var. Trods det tilsyneladende meningsløse i at være dansk Soldat i 1942 trak Christian med Glæde i Trøjen. Og ogsaa Soldatertiden, først Rekrutuddannelsen i Odense, siden Kornetuddannelsen i Næstved, blev en Oplevelse

for ham og modnede ham yderligere. Han elskede at være Soldat. Der var noget i Soldatens Levevilkaar og Bestemmelse, der harmonerede umiddelbart med noget dybt og oprindeligt i hans egen Karakter. I et Brev fra Soldatertiden udtrykte han det saaledes: „Det er ikke filosoffen, der har udgrundet verdensgaaden. Det har derimod elskereren, kunstneren — og *soldaten*. Thi de har alle oplevet livet som den dybe, stærke kærlighed og den alvorlige kamp. Kærlighed og kamp.“

Baade i Odense og i Næstved sørgede Christian for, at Kammeraterne kom i Kontakt med Tidens Strømninger, og med sine overordnedes Billigelse og Assistance fik han en Række nationale Foredragsholdere til at komme og tale til Soldaterne. I Næstved samlede han en ny Kreds af Venner om sig, hvorefter siden fire fulgte ham ind i den aktive Modstand, ja længere endnu — ind i Døden.

Den 29. August bragte ikke Christian nogen personlig Glæde, skønt han længe havde haabet paa „norske Tilstande“ herhjemme som den eneste værdige Tilværelsesform ogsaa for det danske Folk under de givne Vilkaar. Det altoverskyggende var og blev for ham dette, at han efter Ordre havde maattet nedlægge sine Vaaben uden virkelig Kamp, den dybeste og smerteligste Ydmygelse, der kan vederfares en sand Soldat. Paa et Brevkort, der under Interneringen blev smuglet ud til en Ven, skrev han: „Interneret. Har adlydt soldatens første pligt: vil-

lig og nøjagtigt at adlyde enhver lovlig befaling. Men en anden befaling — den gamle fanebærerbefaling — siger noget andet: Om du opgiver kampen, det Gud forbyde, da skal du vikle dig i fanen og dø. — Hvordan skal jeg dog kunne tale i højskolen om menneskelivet og folkelivet i kamp, naar jeg selv engang har strakt vaaben?“

Endnu længe, længe efter blev denne Ydmygelse, som hans Ære havde lidt, ved at nage ham, men Harmen og Smerten fik dog ikke Lov at tære paa hans Handlekraft. I Interneringstiden viste han en forbavsende Interesse for at køre Møg fra Staldene til Møddingen, som laa udenfor den Afspærring, Tyskerne havde etableret. Gang paa Gang kørte han med fuldt Læs forbi de tyske Vagtposter, der intet Øjeblik tænkte paa, at der stak noget under. Og dog forholdt det sig saadan, at med hvert Læs blev der transporteret Maskingeværer og andre Vaaben og Soldaterudstyr ud udenfor Tyskernes Rækkevidde, som siden skulde komme rette vedkommende i Hænde.

Efter Frigivelsen i Oktober tog Christian sammen med fire andre af Vennerne fra Næstved til København, hvor de i Fællesskab med Erik Nyemann og en Barndoms-kammerat fra Farsø dannede en Sabotørgruppe under Holger Danske. Naturligvis var Christian Leder af denne Syvmandsgruppe, som foretog forskellige heldigt gennemførte Aktioner, indtil Christian sidst paa Aaret 1943

af Frihedsraadet blev udset til den meget vigtige Opgave at organisere Modtagelsen og Fordelingen af de Vaaben, som blev nedkastet i Jylland.

Det var en farlig og udsat Post at faa betroet, men Christian modtog den ubetinget og med al den Risiko, den indebar. Særpræget af Ydre, som han var, var han Genstand for Opmærksomhed, hvor han kom frem, hvilket ikke formindskede Faren. Alligevel gik det godt længe, ogsaa naar han i sine smaa „Frier“ rejste til København og i Spidsen for sine Gruppekammerater gik til een eller anden Aktion mod Tyskerne dèr.

Men hans Virksomhed fik en brat Afslutning, da en af hans Medarbejdere i Himmerland var for aabenmundet i daarligt Selskab i Aalborg. Manden blev stukket, arresteret og tvunget til at angive sine Kammerater, Folk fra Farsø og Omegn.

Christian opholdt sig paa det Tidspunkt i København og gik saaledes fri i første Omgang. Men han rejste straks til Aalborg i et stakket Haab om at redde Stumperne. Paa Aalborg Banegaard blev han imidlertid arresteret af civilklædte Revolvermænd. Paa Vejen til Gestapohovedkvarteret forsøgte han at flygte, men blev saaret i det ene Knæ og slæbt med. Det skete den 27. Februar 1944.

I Maaneder sad Christian i tysk Fængsel — først i Aalborg, derefter i Vestre Fængsel, Horserød og til aller sidst igen i Vestre. Mens han sad i Aalborg, gjorde fire

af Vennerne fra København et Par Forsøg paa at faa deres Leder befriet. Den ene Gang kom de og deres Hjælpere i Ildkamp med Tyskerne, og Forsøget mislykkedes. Den anden Gang kom de forklædt som Murerarbejds mænd ind i Fængslet, der var under Ombygning, og traf ogsaa Christian, der imidlertid ikke gjorde Forsøg paa at følge dem. I et Brev fortalte han dem senere, at han ikke paa det Tidspunkt, som Sagerne stod, kunde lade sine fængslede Kammerater i Stikken. Men naturligvis var det en bitter Skuffelse for Vennerne, der havde gjort sig saa store Anstrengelser for at faa ham fri. Kun kort Tid efter blev de sammen med endnu et Medlem af Sabotørgruppen i København selv arresteret af Gestapo og myrdet i Shellhusets Kælder den 9. August 1944. Kun een fra denne Gruppe er saaledes endnu i Live.

Det maa ikke have været let for en saa udpræget aktiv Natur som Christians at finde sig i Indespærringen i Fængslet. Brevene vidner om det. Fra første Færd, ja allerede da han gik ind i Modstandsarbejdet, var han klar over, at Døden var en Mulighed, der laa snublende nær. Alligevel ser det ud, som om han en Tid lang havde svært ved for Alvor at anerkende Dødens Realitet. Den ene Opgave efter den anden taarnede sig op, som var lagt hen til ham — og netop til ham — at løse, syntes han, og han kunde ikke vel anerkende, at han ikke skulde faa Lov at være med til at løse dem. „Om jeg

faar lov at leve“ er et Udtryk, der vender tilbage atter og atter i de første Breve fra Fængslet. Han havde jo faaet et Kald betroet, og dette Kald med dets Byrder og Krav havde han jo endnu knapt haft Lejlighed til at løfte og opfylde, han var jo blot netop begyndt. „Blev ikke mit liv et fragmentarisk altmuligt og ingenting?“ spørger han lidt forknytt i Brevet til Erik Nyemann — og giver intet Svar selv. Men senere kom han til en anden, en dybere Erkendelse: „Jeg fylder aar paa samme dag som Apollon — paa lysets dag. *Derfor har jeg levet hele mit liv i lyset.* Det er symbolsk — og derfor sandt,“ hedder det i Brevet til Inge og Willi.

Men foruden Kaldet stillede ogsaa de kære derhjemme og Vennerne sig mellem ham og Døden. Dem maatte han have gjort op med, før han kunde dø roligt, maatte have fortalt sine kære derhjemme om sin Kærlighed til dem og om, hvorfor han maatte — *maatte* — gaa den Vej, han var gaaet, og maatte have fortalt sine Venner om det, der laa ham dybest paa Sinde, om den Gerning han vilde have øvet, om han havde faaet Lov at leve, og om den Gud, der nu var hans eneste, men ogsaa hans fulde Haab. Det fremgaar af Brevene til Vennerne, hvor uendeligt nær de hver især stod ham. De havde vel vidst det før — Christian havde altid omfattet sine Venner med en dyb, dyb Hengivenhed, som Gang paa Gang maatte beskæmme dem — men *hvor meget* Venskaberne betød for ham, det forstod de dog først, da de efter hans Død

modtog disse Breve, disse sidste Hilsener fra hans Haand. Det var ganske bogstaveligt Virkelighed for ham, naar han i et af sine allersidste Breve skrev: „Venner bliver altid en del af hinanden. Saaledes er det ogsaa med os. Noget af jer dør med mig — og noget af mig lever med jer“.

Først da disse Breve var skrevet, disse Breve der baade skulde berolige Vennerne og berolige hans eget Sind, befri det for en Tynge — først da var han rede til at dø.

Der er endnu en Udvikling at spore, som netop skal antydes. Han, der engang skrev, at han troede, han aldrig nogensinde kristeligt set vilde blive afklaret og naa til den indre Ro, der maa være en Betingelse for, at Forkyndelsen kan være stærk og sand — han der i sin Tid lod sig henrive baade af en Chr. Bartholdy og en Aage Møller, han evnede i sit Livs sidste Dage at gaa bagom alle taabelige Partiskranker direkte tilbage til „det dybe Ord fra Nazareth“, han kunde i sine sidste Breve før Dødsdommen blev fuldbyrdet forkynde den maaske stærkeste og dybeste og sandeste Kristendom, der er forkyndt i dette Land i dette Aarhundrede.

Men her maa Menneskehænder, selv en Vens, lade være at famle, her maa Vennens Røst tie, og han selv tale alene, han formaar det dog bedst.

Den 20. Juni 1944 fik Christian sammen med syv andre fra Farsøegnen deres Dødsdom ved den tyske Krigsret. De indgav Benaadningsansøgning, men den

blev afslaaet. Mens de sad i Dødscellen, holdt Christian daglig Andagt for sine Kammerater, saaledes som tidligere den dødsdømte, men benaadede Pastor Severinsen havde gjort det sammesteds.

Først den 22. Juni fik Dansk Røde Kors Meddelelse om Dødsdommene, og der blev straks telefoneret til de paarørende. Skønt Christians Forældre med det samme tog af Sted i Bil til København, kom de dog for sent til at sige Farvel til deres ældste Søn. De ankom til København ved Middagstid den 23. Juni og fik at vide, at Christian var blevet henrettet ved Daggry.

Efter Befrielsen blev Christians Lig fundet paa Tyskerens Begravelsesplads i Ryvangen blandt flere Hundrede andre danske Frihedskæmperes Lig, og den 9. Juli blev han bisat fra Københavns Domkirke sammen med blandt andre de fem Venner, der kort efter deres Leders Henrettelse havde fulgt ham i Døden. Ved den enkle, men gribende Mindehøjtidelighed talte Biskop Fuglsang-Damgaard, Kirkeminister Arne Sørensen og Minister Mogens Føg over de døde unge Landsmænd.

Christian Ulrik Hansen er død — ung og uden at have faaet Lov at fuldende sit Livsværk, ja uden næsten at have faaet begyndt derpaa. — Men inden han døde, gav han de Opgaver, han ikke selv fik løst, videre til sine Brødre, sine Venner, sine Landsmænd, sit Folk. Brevene fra Fængslet er eet stort Testamente til alle de Danske,

der fik Lov at leve videre. Klarest og mest profetisk stærkt kommer det til Udtryk i hans allersidste Brev, skrevet kort før Daggry den 23. Juni: „Saa vender jeg blikket mod det land, som Gud havde bestemt, at jeg kun skulde se ind i: fremtidens og fredens Danmark, som det ligger dør i Guds vingers skygge.“

Han saa et Syn i sit Livs sidste Timer, det er profetisk Tale, dette, og enhver som faar Lejlighed til at læse disse Linjer maa fornemme et Kald, en Forpligtelse derved. Det Danmark, dette nye Danmark, som han saa i sit Syn, det maa vi, der fik Lov at leve, sætte vor Evne og vor Id ind paa at skabe, at ikke denne unge Dansker skal have levet og være død forgæves.

Elith Olesen.

CHRISTIAN ULRIK HANSENs

Breve fra Fængslet

Det er ikke alle de Breve, Christian Ulrik Hansen skrev i Fængslet, der er egnet til Udgivelse. Enkelte til den nærmeste Familie er saa dybt personlige, at de ikke bør offentliggøres, skønt de indeholder yderst værdifulde Bidrag til at belyse hans Karakter og Skæbne.

Ogsaa i de øvrige Breve er der Afsnit saa intime, at Udgiverne har anset det for nødvendigt at udelade dem, ligesom der er nævnet Personnavne og givet Hentydninger, som kun den nærmeste Vennekreds forstaar, og som derfor ogsaa er udeladt. Denne forsigtige Redaktion har imidlertid intet ændret ved Brevenes Indhold og Værdi, saavidt Udgiverne har kunnet skønne.

KÆRLIGHEDENS PRIS ER ALTID OFRET

Det første Brev fra Fængslet har Christian skrevet til sin Mor. Brevet taler for sig selv.

1. April 1944
paa Kong Hans

Så bliver da disse tre: tro, håb og kærlighed — men størst blandt dem er kærlighed.

Kære Mor!

Jeg har så ofte gerne villet tale med dig om disse ting, kære Mor. Men det, at vi begge er jyder og derfor også har jydernes dybe blufærdighed, har bevirket, at jeg aldrig har gjort det. Men jeg må, og derfor har jeg valgt det som emne for dette — måske det — eller et af de sidste breve til dig. Lad mig derfor i dette brev tale om kærligheden — og lad dette brev være min dybe tak for din stærke kærlighed.

Kærlighedens lov er livets — thi det er Guds lov. Af sin kærlighed gav os Gud dette liv, og af sin kærligheds nåde gav han os et evigt efter dette.

Det er sandt, at vi alle frygter døden. Vi er bundet til noget her på jorden med kærlighedens bånd. Og disse bånd gør det ondt at få revet over, fordi de binder os til vore kære og til vore venner. Og allermost går vore tanker, når vi stilles overfor dødens kolde majestæt, hjem til vor lille Mor, hvis hele liv var et liv i kærlighed og offer for os. Det er, som din bløde stemme og tanken

om dig fylder mig med en varme, der ligesom bortvejrer dødens majestæt. Og denne tanke kommer til mig: burde du ikke af al magt have klamret dig til livet og være blevet hos dine kære?

Jeg ved godt, at når jeg er borte, bliver der et tomrum, som ingen anden kan fylde: den plads jeg havde i jeres hjerter. Forpligter denne adel, I forlener mig med — forpligter den mig ikke til at klamre mig til livet og beholde min plads i jeres hjerter?

Nej! — og atter nej. For mig er kærligheden noget guddommeligt — noget fra Gud. Derfor — i og med dette, at den er fra Gud — er vi forpligtede overfor den. Thi saaledes lyder kærlighedens lov: du skal elske Herren, din Gud. Det er kærlighedens første bud, og om vi bryder den, da bryder vi Guds lov — som er livets lov. Thi kun under Guds lov er livet *liv*.

I sin kærlighed til os gav Gud os livet og øste af det sin kærligheds gave. Og når vi i vort liv søger at leve det under Guds lov — i dens kærligheds mildhed og strenghed, da har vi ogsaa lov at tro, at Gud vil vel-signere vort liv under loven.

Åbenbarede Gud ikke sin kærligheds lov for mig gennem den kærlighed, jeg mødte fra jer derhjemme — I, som betalte kærlighedens Pris: ofret? Fortalte Gud mig ikke i livet, at kærlighedens pris altid er ofret? Og fortæller ikke hans levende ord det samme — om den kærlighed, der ofrer sin søn? Må vi da ikke ogsaa bringe

vort kærlighedsoffer, at ikke kærligheden skal dø i os og vi dermed miste livet. Her får det dybe ord fra Nazareth en dyb mening, også for mig. Jesu kærligheds ord til mig. Og det vil jeg huske på, når jeg står overfor døden — så vil også den forvandle sig og blive lovens fuldbyrder.

Gud er kærlighed!

Men Gud kan i sin kærlighed være ubønhørlig streng. Det er det modsigende i Guds kærlighed, at den både er strenghed og mildhed. Og dog i begge kærlighed. Det er jo hele det ny testaments — ja hele vor kristentros dybeste indhold. Gud sendte i sin kærligheds mildhed sin søn herved til jorden og lod ham tage bolig mellem os som menneske af vort kød og blod. Men Gud krævede også af sin enbårne søn, at han skulde dø korsdøden for vore synder. Det er guds strenghed — eller guds mildheds strenghed, det er kærlighedens strenghed.

Lad os derfor som mennesker og folk gå ind under Guds milde og strenge kærligheds lov. Thi kun under Guds kærlighed kan vi leve — og kun med den i pant kan vi dø.

Jeg ved ikke, om jeg skal dø nu. Men hvis jeg skal, da vil jeg dø under kærlighedens lov. Og I, der bliver tilbage, I må ikke græde eller klage. Bed til Gud for mig og mit folk og jer selv, at vi alle, levende og døde, må leve under kærlighedens lov, her eller hisset.

Og så til sidst, Mor, hvis jeg går bort, så skal I gøre noget af det, jeg ikke fik gjort. I skal opdrage Bent*) til kærlighed mod Gud og det fædreland, Gud gav os. Fortæl ham Bibelens historie — om de gamle patriarker: Abraham, Josef, Jacob og Moses, Saul og David. Om skabelsen og profeterne, om betlehemsbarnet — Jesu fødsel, liv, lidelse og død og hjemfart. Luk Danmarks-historien op for ham. Saxo og la Cour. Lad ham se ind i Rødhættes og H. C. Andersens eventyrverden. Han skal gøre det, jeg ikke fik gjort, og som disse breve skal fortælle om.

Så til sidst — Mor — Tak for det usigelig meget, du gav mig. En tak er det eneste, jeg kan give for dit store offer. Men modtag den, den er sagt med hjertet. Og så farvel og på gensyn, Mor. Bed for mig og mit folk, at vi snart må skue påskemorgen.

Gud i vold

Christian.

*) Christians yngste Bror.

— IKKE DEN FRED, DER LEVER I UFRIHEDENS BRØD

Dette Brev er skrevet til Christians ældste Bror, den 16-aarige Hans, der er Karl hjemme paa Faderens Gaard og selv vil være Landmand.

Sct. Hansgades Arrest, Ålborg
den 4. April 1944.

— og han troede imod håb
med håb. Rom. 4. 18.

Kære Hans!

Jeg kan endnu se den nedgående sols sidste stråler lyse i fængselsvinduet dybe karm. Engang imellem sender aprilblæsten et vindstød imod ruden, der sidder så højt oppe, at jeg ikke kan nå den. Og så nøjes jeg med at titte op mod de drivende skyer, og kommer til at tænke på, at nu går du vel hjem fra dit arbejde på marken, spænder fra såmaskinen og trasker hjem til aftensmaden og dagligstuen med Mor og Far, Annelise og Bent.

Og sådan går tusinde af danske bondesønner og bønder nu hjem til den hyggelige, trygge stue. Og måske skulde jeg nu have været imellem dem — skønt inderst inde ved jeg jo godt, at jeg ikke skulde. Det blev ikke *mit* kald. Nu sidder jeg her mellem fire massive mure og venter på, at man skal dømme mig. Hvad min dom bliver, ved jeg ikke, men eet ved jeg: hvis man dømmer

mig til døden, vil denne dom give genlyd i alle himmerlandsbønders — ja, måske i alle danske bønders hjerter, og når de om aftenen samles i deres hyggelige stuer, og krigen løfter sit grumme åsyn udenfor, så vil der være noget inde i deres stovte sind, der hvisker: fred er ikke alt, fred er ikke alt.

Jo, fred er alt, men ikke den fred, der lever i ufrihedens brød.

Og den danske bonde vil vågne — til bevidsthed om sit ansvar, for inderst inde ved han godt, at kun den sande fred er der, hvor den sande frihed er — der hvor en Mor trygt kan lægge sit barn til sit bryst.

Du har valgt at blive bonde, Hans. Bliv det! Bliv far til et af disse stærke, trygge nordiske bondehjem, der med Guds nåde skal bære vort nordiske folkehjem ind i en velsignet stor og lys fremtid. Bliv en af disse sjælestærke mænd, der ikke går på akkord med uret, løgn og tvang, men med håb mod håb forbliver stærke i troen, fordi de ved, at end er der en Gud foroven, der råder ikke blot for Danmarks, men også for det enkelte menneskes sag. Lad være at klage over mig og min skæbne — vi er kun redskaber i den almægtiges hånd — og han bruger os. Lad os derfor takke ham, at han har givet os et kald og fundet os værdige i sin strid.

Vær god mod far og mor og Annelise. Hjælp dem med at opdrage Bent til en dansker og en kristen. Om

jeg overlever dette, da er der mange ting, vi to skal udføre sammen. Og går jeg bort, da lær mine venner at kende gennem Erik*) og vær med i deres arbejde for Danmarks genrejsning.

Gud i vold

Christian

*) se Side 42.

VI DER HAR SET GUDS AASYN GENNEM KRUDTSLAM

Det følgende Brev er skrevet til Elith, en af Christians Venner fra Gymnasietiden i Viborg, iøvrigt en af de faa, der endnu er i Live af den nære Vennekreds. Han skrev undertiden Digte.

Ålborg, den 11. April 1944.

Gud vilde ikke have skabt — vil jeg påstå — en eneste engel, heller ikke engang et eneste menneske, om hvilket han på forhånd vidste, det vilde blive ondt, om han ikke samtidig vidste, hvilken gavn for det gode der skulde komme deraf, og hvordan just gennem *det* onde verdensperiodernes ordening skulde fremstå som et skønt digt i antiteser. Augustinus.

Kære Elith!

Måske er dette mit sidste brev til dig — og måske når det dig slet ikke. Ikke direkte måske. Men jeg tror, at hvert ord, hjertet taler til et andet, når dette — på underfuld vis. Hvordan kan vi ikke vide. Det må forblive en af livets dybe, uudgrundelige hemmeligheder. —

Først skal dette brev bringe dig en tak — for det alt sammen. Og ikke mindst for dine digte. Havde jeg blot haft eet eneste af dem hos mig her! Og så endnu for eet:

du lærte mig Bønnelyckes „Lovsang til Døden“ at kende. Endnu klinger det herinde af dens skønneste strofer — „Kun den kan leve livet, der lever med sin død“. — Jeg har siden forstået det, men måske dog aldrig så dybt som nu.

Kan du huske ynglingene ved bålet*). Hvis den ene faldt, skulde den anden gribe fanen. Det er noget af det, jeg vil med dette brev: fortælle hvorledes jeg vilde føre fanen frem — og vil det, om jeg får leve. —

Det er — ikke mindst her i fængslet — kommet til at stå klart for mig, at den fremtid, der kommer, vil blive vidt forskellig fra vor tid — det har så mange sagt næsten til trivialitet. Men også at denne nye tid vil få sin vugge her i Norden. Ligesom den moderne havde sin i Italien. Det er blevet min faste overbevisning og dybe tro, at det er Guds mening og kald til hele vort nordiske folk. Jeg kan ikke i brevet her komme så langt ind på dette, men jeg kan blot antyde, hvad jeg tror og mener.

Lad mig sige det i to dele. Først den ligegyldigste, men ingenlunde — ja, meget langt fra — den uvigtigste: den kulturelle, thi den må tjene som grundlag for den anden: den kristne.

Før verdenskrigen havde Spengler sluttet sin „Aftenlandets undergang“ — og han profeterede her det, der

*) Hentyder til et Digt Christian skrev i Gymnasietiden og tilegnede Elith.

senere skete. Og mange tror endnu den dag i dag på hans profetier, netop fordi de ikke kan se blomsterne, der gror i skyttegravene. Men vi, der har set Guds åsyn gennem krudtslam, vi ved, at han er der og i sin store nåde skaber midt i alt dette. Se også her Augustinus' ord.

Vi tror ikke på Spengler — fordi vi ved, han er en løgner. Det er ikke vesterlandets kultur, der går i sin grav, men det er den moderne tid og hele dens verdensbillede, der opløses. Det er en tid, der går i sin grav og en tid, der fødes — i os. Alle de tegn herpå behøver jeg slet ikke nærmere at opremse, dem kender og føler du ligesåvel som jeg. En ny middelalder — med mørke og stjernepragt er på vej. En tid hvor ånden må føle dybt og løftes højt, og hvor mennesket igen må lytte til gamle Augustinus, når han siger: „Sandheden bor i menneskets indre, og skulde du ikke træffe det uforanderlige hos dig selv, så gå endnu længere. Gå endnu dybere ind til det, hvorfra alt lys udgår. Den højeste sandhed finder blot den, som ikke vender sig udad.“

Hvordan denne nye kultur vil blive, kan vi ikke sige. Men vi kan ane det, for den bor inden i os.

Men så er der det andet: *det kristne*. Det er langt vanskeligere at sige noget om, dels fordi tanken hos mig er helt ny, dels fordi jeg endnu ikke har trængt dybt ind i spørgsmålet. Kun føler jeg i mig dette kald, at om jeg får lov at leve, da skal jeg være med til at føre kristendommen hjem til en enhed — d.v.s. — for at sige det

helt groft og brutalt — til at bringe den europæiske kirke frem til en enhed. Det blir med andre ord en sammensmeltning af tre kirker, som alt længe er indvarslet: den katolske, den lutherske og den russiske. Der er nemlig sket det, at alle tre kirker på en forunderlig måde har nærmet sig hinanden ved atter at finde ind til kristendommens dybe kilder. Det er med katolicismen sket med personalisterne, der afslutter modreformationen, med den lutherske kirke er det sket med Grundtvig, der afslutter reformationen, og i Rusland er den russiske kristendom forberedt gennem Dostojewski (Kommunismen er en sygdom, som det russiske folk må igennem, således som allerede Berdjajeff har påvist det).

En sådan tanke på en sammensmeltning af Europas kirker har allerede een gang tidligere været levende i Norden, idet Axel Oxenstierna husede den. Men dengang var tanken eller rettere tiden ikke moden til den. Det er den nu, tror jeg. Kirken må finde hjem til sig selv — og det blev Nordens og mit kald at arbejde derpå. Og skulde det end hælde, at jeg falder, inden jeg har fået stort andet gjort ved tanken end skrevet dette brev, så har dog Gud sine tider og sine veje, som måske ikke er vore. Man kunde brænde Huus, men man kunde ikke brænde Guds vilje. Den sker, om vi vil det eller ej — thi han er den, han er.

Nej — det er ikke sådan ment, at du skal føre denne tanke ud i livet. Thi det kan kun gøres med og under

Guds kald — altså af den eller dem, han har kaldet til netop dette.

Men — kære ven — syng, syng ind i det danske folks og den kristne menigheds hjerte. Slå dine blide, bløde bedeslag. Lad dem tone ud over landet i vår og høst om livets mening — og dødens. Tænd flammen i hjerterne — og lad den brænde, brænde, brænde. Du må aldrig give op i striden, aldrig forlade klokkens reb; om du gør det, sprænger du livstrengen i dig selv, og da mister både livet og døden sin mening.

Skriv de digte til vort hjemland, vi har talt om — til Himmerlands ådale og blinkende fjord — til cimbrerborgens stensætninger og hedernes sus i lyngtoppene. Lad dem tone ud over landet. Væk Himmerlands cimbrersjæl — til kamp mod død og undergang for land og folk.

Så til sidst et par personlige ting. Du må engang imellem besøge mine forældre. Det vil altid glæde dem.

Og så må du gå i gang sammen med mine andre venner med at bygge vort Danmark op påny. Alt det vil jeg skrive om i en anden bog, som jeg håber, I kan få.

Spørger du mig da til sidst, om jeg ikke har fortrudt — om jeg ikke gerne endnu vilde leve og høre dine sange, leve og se solen stå op og gå ned, se lille Bent vokse, høre Mors stemme ude i køkkenet — eller vide, at nu sidder de alle sammen om nadveren derhjemme — om jeg ikke gerne endnu mange gange vilde stå for Herrens alter eller på en højskoles talerstol.

Jo, kære ven — jo!

Men hvor kunde jeg have stået der, om jeg havde svigtet Guds kald. Min trøst, det der gør, at jeg mere modig kan se døden i øjnene, er, at livet venter hinsides graven — og at dennesides I mine venner vil fortsætte der, hvor jeg måtte slippe.

Gud i vold

Christian

I LANGFREDAGS MØRKE ER PAASKEMORGENS LYS

Erik, som dette Brev er skrevet til, var Christians nærmeste Ven og Medarbejder. Det var hans Hensigt at blive optaget paa Kunstakademiet og faa Uddannelse som Maler, men forinden kom han ind i illegalt Arbejde. Han sad arresteret flere Maaneder i 1943, men blev løsladt i Oktober. Allerede i Maj 1944 blev han paany arresteret af Gestapo og myrdet i Shellhusets Kælder den 9. August 1944 sammen med Vennerne Kaj, Preben, Edward og Per, som ogsaa omtales i Brevet.

Sct. Hansgades Arrest, Ålborg
den 15. April 1944.

For venner er alting fælles — Platon.

Kære Erik!

At tale om fængsel, angst og død kan jo være så ligegyldigt. Det er jo ikke det, der er livet og virkeligheden. Måske skal jeg dø her i det skønne forår. Men jeg — som Kaj Munk — har erkendt det dybe ord fra Nazareth — sådan må det være — livet og døden er kun overfladisk set modsætninger. Også livet henter sin næring i dødens land. Derfor skal du — og alle I andre derude — når I går gennem det lyse forår og hører knopperne briste og de klingre regndråber knuses mod jorden — vide, at i alt det, der brister og knuses, er livet. Også døden er et livets paradoks.

Også jeg elsker livet — i hele dets mangfoldige skønhed og hele dets dybe rigdom. Der står ingen blomster på mit bord, derfor kan jeg ikke skrive. Jeg må ingen tale med — derfor bliver min kærlighed og glæde blandet med sorg. Jeg har ikke set lille Bent i snart to måneder nu — og derfor har jeg ikke kunnet synge. — Jeg har ingen breve faaet fra dig længe — derfor har jeg ikke kunnet inspireres. Ingen fra Elith — derfor har jeg ikke kunnet digte. Ingen fra Inge — derfor har jeg ikke kunnet græde. Jeg har savnet det meget — for det var jo næsten livet: Bents bønner om en historie eller en sang — Mors små, søde bebrejdelser — dine og Inges breve — Eliths digte — Roberts stejlhed og indsigtsfulde udredninger — alt det var jo også livet — fordi alt det var mig. Og landet — Danmark — det var jo ikke alene derude, hvor Vesterhavets fråde slog ind mod den bare forstrand — eller den stille skov, ikke alene de bølgende kornmarker og de blomstrende hedebakker, ikke alene en pjaskregnende forårsnat — eller en månelys sommernat — det er jo meget mere. Er ikke far og mor, Annelise og Hans Danmark — er de ikke eet med Danmarks jord — er jeg ikke dybest set rundet af denne muld — sandmulden? Er der ikke en dyb symbolik i dette? Er ikke hele mit liv en svingning mellem disse to — sand og muld? Flygtig og tung — nærig og frodig — karg og givtig! Måtte jeg ikke også derfor — som barn af vestens sand og østens muld — komme til at

elske hele Danmark. Og i menneskene — dem jeg kom til at elske — i dem fandt jeg hele det levende Danmark — før — nu — og engang? Er ikke Henning den lyse nyudsprungne birk — er ikke Inges øjne en dyb skovsø — ligger ikke hele København i Kajs næses frejdighed og charme — i Prebens varme og bløde øjne og i Edwards temperament og latter — mødte jeg ikke den blicherske hedes vemod i Pers øjne og smil, lær ikke Danmarks lyse fjorde i Knuds livsglæde — og står der ikke skum og saltvandssprøjt af Pouls gang og hele færd.

Og har jeg ikke oplevet hele Danmarks fortid lyslevende omkring mig, fik jeg ikke lov til i løbet af få år at opleve det altsammen: Niels Ebbesøns kamp, studenterne og arbejderne paa Københavns volde, Christian X, der vilde dø i sin rede — Uffes kamp — Knud Lavards mord og helligkilden?

Springer ikke nu kilderne dybt i undergrunden — er ikke vort folk på vej hjem til sig selv — til sin folkelighed — og til sin frelse — Kristus og hans hellige ånd?

Og ligger det ikke dér dybt nede og venter på sin forløsning — det nye — det Gud har skabt i os til forløsning. Piner det os ikke hver dag, fordi det vil frem til sin forløsning, men endnu ikke har kunnet finde sin form? Er ikke Eliths øjne så tungsindige, er ikke du så rastløs, er ikke Inge så bekymret og blev ikke mit liv

et fragmentarisk alt muligt og ingenting — netop fordi vi endnu ikke har fundet formen, men indholdet lever i os?

Jeg tror, det er Friedell, der et eller andet sted taler om, at en tid altid må vælge mellem to ting: sjæl og form — eller som man plejer at sige: det sande og det gode. Således også med os — det sande lever i os — det er indhold. Vi formår blot endnu ikke at give det form. Men det er det, vor tid skal magte — det er en del af vort kald.

Men se nu — alt det jeg her har nævnet — hele mit liv med hele dets indhold — det har været hele Danmark — dets før og nu — og i mig lever dets engang. Jeg fik lov at leve i åndens skabertime. Den ånd, som vil og virker på skaberens ord og frelserens bud. Mit liv fik dermed en mening — en fylde. Derfor, skal jeg dø nu, så er det, fordi åanden ikke mere har brug for mig som redskab — eller rettere, så er det, fordi ånden således bedre kan bruge mig som redskab — så er det, fordi jeg kun således kan synge de sange, jeg aldrig sang, før jeg var død*). Så er jeg ikke død som en Homunculus af mangel på liv — eller som Cuforian af livsoverskud. Thi min død er mit livs naturlige fuldbyrdelse — således som Kristus har sagt det — i troen på den Gud, der ikke er dødes, men levendes Gud.

*) Citat fra et Digt, Christian skrev i Gymnasietiden. Se Side 57.

Således er det da — i døden er livet, i langfredags mørke er påskemorgens lys — thi livet er i de bristende knopper, de knuste dugdråber, den hendøende tone. Vi tror stadig at høre den sidste klang af det sidste bedeslag — det gør vi ikke. Men vi lever den — vi er blevet eet med den — den lever i os — den lever i os. Kun det bryst, der kan give døden resonans, indeholder livet.

Så er det heller ikke sandt, som Johs. V. Jensen synger, at når ånden vågner, er riget sat til. Det er jo netop lige omvendt — ånden er riget. Når ånden vågner, vindes riget — i det lyse forår.

Derfor: går jeg til døden — da går jeg ind til et evigt forår i riget, der helt er åndens — og skal jeg leve endnu nogen tid — ja, da glæder jeg mig sammen med mine venner til så meget — til at være med til at forene den europæiske kirke — at være med til at skabe den nye tid — at være med til at skabe en virkelig arbejdstjeneste.

Så vil vi holde folkemøder på Himmelbjerget og Skamling, ved Hvalpsund og Lejre. Vi vil skabe lederskolen på Kronborg og rejse arbejdstjenesteskoler rundt om i vort nordiske rige. Vi vil skabe en ny hær — en folkehær — et hjemmевærn, flåde, luftflåde. Nye byer, nye skibe, nye kolonier. Vi vil påny erobre Grønland. En dag vil jeg gå ind og se dine billeder på din udstilling — eller gå ind i den nye kirke for at høre gudstjeneste og

se din altertavle. Så vil jeg gå hjem og anmelde „Dæmo-
nerne“ og Eliths „Fra Himmerlands Dale“ — —

Nuvel — går jeg bort nu — jeg har bedt om at måtte
leve — går jeg bort nu, så må I allesammen sætte ind
på at skabe alt det, som ånden taler. Du skal engang
imellem besøge mine kære derhjemme. Og ellers skal I
hjælpe hinanden. Thi der er brug for alle — i liv og
død.

Jeg vilde have sagt meget endnu — men det ligger
altsammen derinde — formløst, kun som indhold. Til-
sidst min tak. Om jeg dør, da hils mine venner — og
sig, at jeg tror på påskemorgen.

Din ven

Christian

MIT FOLK ER GAAET IND I AANDENS SKABERTIME

Dette Brev, det sidste fra Fængselstiden i Aalborg, er skrevet til to Venner fra Skoletiden i Viborg.

Ålborg, den 17. April 1944.

Erövrat det onda all världen till slut, så kan du det rätta dock vilja.

Tegnér.

Kære Inge og Willi!

Man har sat mig i fængsel — og man vil sandsynligvis dømme mig til døden. Så vil man skyde mig. Mine venner vil sørge — men den danske bonde vil løfte sit hoved i trods. Og vil end et bondehjem græde, da vil tusinde bide tænderne sammen i forbitrelse. Jeg bliver vel den første bonde, der falder i denne kamp — men mit fald vil betyde sejr — som Arnold Winckelreds. Og har vi da lov til at græde og bekymres — når livet tager sin fjende døden til redskab i sit princip — sejrens princip. Så vil da skuddene forkynde det: Vort liv er en evig gentaget sejrordre!

Lad da dette brev være min sidste hilsen til jer, der skal leve freden efter kampen — en sidste hilsen til jer og jeres børn. Tak for, hvad I har betydet for mig — også jer kan jeg takke for, at jeg kan gå roligt i døden. Samtalerne med dig, Willi — og dine breve, Inge — har været af dyb betydning for mig. Jeg dør vel — men

forinden har jeg set, at et åndens vejr går over vort folk. Jeg opnåede at se, at mit folk gik ind i åndens skaber-time.

En vild storm går over jorden — en forårsstorm. Livet er i den — og døden fører den med sig. Se — i mørket er tændt et lys. Mørket prøver at opsluge det. Men det lykkes ikke. Intet formår at slukke lyset. Det breder sig og gennemskinner alt. For det er åndens skabertime. Hørte du, der faldt et skud derude i mørket. Ja — og en stjerne sluktes? — nej, en stjerne lyste i dobbelt glans. Og lyset breder sig. Hørte du skud fra fængselsgården i morgengryet? — Ja — man skød een af mine venner! — sandt, men han så solopgangen. — Derfor du, som skal leve livet: bøj knæ i solopgangen — og modtag påskemorgens velsignelse. Han, som giver den, giver også nyt liv.

Trøst dem som græder — og hjælp dem at bære deres offer; thi dem var det, som bragte det største offer. Tør deres tårer bort og lad dem skue solopgangen.

Jeg fylder år samme dag som Apollon — på lysets dag. Derfor har jeg levet hele mit liv i lyset — det er symbolsk — og derfor sandt.

Så lyder da sejrsråbet over verden. Så klinger da påskemorgens lur over spirende marker, og pinsedagens uvejr af ild og ånd farer ud af himlene. Thi Kristus er opstanden, og ånden er vakt i vort folk. I våren — på pinsedagen skal det modtage åndens kald — og da skal

mit folk tale alle tungemål — thi da skal det tale kristendommens tungemål. Det blev mit kald at vise mit folk denne vej. Endnu ved jeg ikke hvordan — måske gennem min død?

Men I, der bliver tilbage, til jer lyder ordren: modtag Guds kald og bær det ind i den nye tid. Og så — hvis Gud vil det således — lad os da så skilles for en stund uden at lade adskillelsen gøre os bitre — thi således siger folkelivets lov: For at et folk kan leve, må nogen kunne dø — og således siger kærlighedens lov: Den, der vil vinde sit liv, må miste det.

Gud i vold

Christian

JEG HAR SØGT AT HOLDE MIT VAABEN RENT OG UPLETTET —

Den 20. Juni 1944 blev Christian dømt til Døden. Paa denne Baggrund skal det følgende Brev ses. Det er skrevet til Kammeraterne fra København, der ogsaa sad i Vestre Fængsel. Det er disse Venner, der nogle Uger senere blev myrdet i Shellhusets Kælder. Brevet er skrevet paa smaa Stykker gult Toiletpapir.

Vestre Fængsel, den 21. Juni 1944.

Venner!

Der er stor sandsynlighed for, at denne hilsen bliver min sidste. I går fik jeg ved den tyske krigsret min dødsdom, og selv om jeg har indsendt benådningensansøgning, må jeg i høj grad være forberedt på at sige verden farvel.

Når man som jeg er ung og elsker livet, er det tungt at sige farvel. Tungt at sige farvel til den pige, man holder af, de kære derhjemme og vennerne. Det er tungt, men det er langtfra meningsløst. For at et folk skal kunne leve, må nødvendigvis nogen kunne dø.

Derfor, hvis I en dag får at vide, at man har skudt mig, så lov mig ikke at blive bitre eller sørgende af den grund. Vi er alle endnu soldater ved fronten — vi har alle valgt at kæmpe her med livet som indsats for det, vi ved er frihed, sandhed og ret. Vi kan som unge danske

være stolte af, at vi har ret til at få lov at dø for vort land og det, der er os dyrt og helligt her på jorden. Derfor skal mit sidste personlige ønske til jer være dette, at om I engang imellem mindes mig, at I da vil mindes mig i glade stunder, når I tømmer jert glade bæger, når I fortæller jer lille søn om Holger Danske, når aftenklokkerne ringer solen ned i sin blodrøde grav om høsten.

Tak for det venskab og den troskab jeg har mødt hos jer. På det sværd, general von Döbeln fik overrakt af Kronprinsen, stod hans motto: pligt, ære, troskab. Jeg ved, det samme har stået på jeres sværd — og jeg ved, det er blankt og uden pletter. Også jeg har søgt at holde mit våben med dette motto rent og uplettet — derfor måtte jeg blive, Edward — jeg var bundet af min pligt overfor de mennesker, der sad i samme sag. Denne pligt blev jeg først befriet for ved dommen i går. Jeg kunde blive med så meget desto større ro, som jeg på daværende tidspunkt var klar over, at Gestapo ikke kunde få mig til at tale ved brug af deres særlige metoder. Men tak for jeres troskab — og undskyld.

Jeg føler ingen trang til at bede om forladelse for, at jeg har ført jer ind i dette arbejde og således er skyld i, at I sidder her. Derimod føler jeg trang til at sige jer tak for, hvad I har betydet for mig. Det er således med os, som det vel altid er med venner, at vi er blevet en del af hinanden. En del af mig vil leve med jer — og en del af jer vil dø med mig.

Skyder de mig, så må I, når I kommer ud, fortælle mine kære og venner, at sådan måtte det være. Hjælp navnlig mine kære derhjemme.

Så farvel da, danske drenge. Under Dannebrog — korsets fredstegn i blodets flammelin — har vi levet. Vi vil også dø under det. Så bliver da disse tre: tro, håb og kærlighed — men størst blandt dem er kærlighed.

Jeg har levet og elsket — elsket det groende, gryende, kæmpende liv — elsket mennesker i hvem jeg fandt Guds billede. Jeg har levet og vil dø i troen på ham, der sagde: „Ild er jeg kommet at kaste på jorden.“

En morgen lyder der en salve. Græsset græder dug. Chr. Hansen er ikke mere. Der tues ingen høje, rejses ingen sten, intet kors. Men solen står op, kysser dugperlerne bort og blomsterkalkene op. Og lærken synger frit sin sang over fædrenes grå høje, og det han elskede og levede, lever videre i levende, bankende menneskehjerner — og højt over bakketoppen, vidt om den gængende våg flyver korsbanneret.

Lad geværsalverne knitre, lad dem pine og piske, lad kun langfredagsmørket sænke sig over landet — vi lurer dem påskemorgen, når „den gyldne sol frembryder gennem den kulsorte sky.“

Farvel drenge — og på gensyn, håber jeg.

Gud i vold

Christian

DØDEN OG LIVET GIVER HINANDEN MENING OG INDHOLD

Sit allersidste Brev, sit endelige Farvel skrev Christian faa Timer før Daggry den 23. Juni 1944 til en ung dansk Pige, en Kammerat og Ven fra Gymnasietiden i Viborg.

Vestre Fængsel, den 23. Juni 1944.

Tro — håb — kærlighed
— frihed — sandhed —
ret — pligt — ære —
troskab.

Kære Inge!

Om få timer lyder en geværsalve ud over det morgenstille land. Når den er døet hen, er der sat et punktum. Dette er mit sidste brev. Det skriver jeg til dig, fordi du — trods alt — har været den, der bedst har forstået mig. Jeg behøver ikke at skrive til dig, at jeg dør rolig og i troen på det, jeg også har levet på.

Gud ske tak og lov, snart er tiden for mig og mine forbi. Så er det dig, Inge, der skal tage fat — kærligheden i al dens mildhed. I hans hånd, som er Gud i gry og kvæld, er vi alle redskaber. —

Jeg har en sidste bøn til dig — du ved, hvorfor jeg dør. Vil du fortælle mine kære og venner — ikke mindst dem derhjemme — hvorfor jeg *måtte* gå denne vej. Lad dem forstå, at for mig var der ingen anden. „Jeg brød for en konge min lanse, som kroner med evige kranse.“

Underligt, men for mig har døden aldrig været den kolde istaphånd, som den er for så mange — de fleste. Jeg har levet sammen med den længe, i det sidste døgn så intenst, at vi nu helt forstår hinanden. Den er ikke mere en fjende af livet. Den er blot livets fuldkommengørelse. Livet bliver helt i den — vi møder livet i den. Jeg vil så nødig være uærlig her i mit allersidste brev, men det er faktisk således. Døden og livet giver hinanden mening og indhold. De er begge indledningskapitler til det nye liv. Vi er på rejse — fra vore kupevinder stirrer vi forundret ud på landet, der glider os forbi. Inden vi ved af det, er vi inde i tunnelen. Vi kan ikke se, hvad der ligger forude — blot ane det, fordi det lever i os selv.

Tak, Inge, for hvad du har betydet for mig. Tak — til dig og alle de andre.

Nu går jeg for sidste gang op på bjerget. Først ser jeg ud over det mindernes land, Gud i nåde gav mig i mit liv. Et skønt land med dal og bakker fagre — dér er en kirke, dér et lille dansk bondehjem. Jeg ser jer alle, I store og I smaa, som vandred i Danmarks rosengaard sammen med mig, som vilde kæmpe sammen med mig i kærlighed og troskab. — Så vender jeg blikket mod det land, som Gud havde bestemt, at jeg kun skulde se ind i: fremtidens og fredens Danmark, som det ligger dér i Guds vingers skygge. Den nye tid i det nye Danmark. Så begiver jeg mig ud på min allersidste rejse til

landet, „hvor issen ej gråner, hvor fuglen ej dør, hvor lykken er skinnende klar, men ej skør.“

Men I, der skal vandre ind i landet — det nye Danmark — bøj knæ i solopgangen og bed til ham, som er i himlene, at han vil velsigne denne lille plet på jorden, at han vil velsigne korsets tegn i blodets flammelin. —

Kaj Munk er gået — så mange andre er gået — nu er vi otte, der følges ad den samme vej — med det dybe ord fra Nazareth i mindet.

Farvel Inge — farvel Willi — send min hilsen til alle venner derude.

Gud i vold

Christian

RØDE ROSER

— og paa mit skrivebord står
et glas med blussende blomster,
— roser røde som blodet,
der siver af åbne sår.

— — — —

*Men rundt på verdens marker
står blodige roser i flor,
de gløder i Suomis skove
blomstrer i Norges jord;
hen over Ruslands stepper
ligger der blodrøde tæpper
af blussende roser.*

*På havenes stenede kyster,
i sandørknens flimrende øde
spirer af unge bryster
blomster af blod så røde.
Og fra storbyens søndrede gade
løfter de op i tågen
de blødende blade.*

*Dybt i mit eget bryst
blev også plantet et frø
til at spire og modnes i høst
— og blomstre, når jeg skal dø.*

*Dog ak — måske gik det ud
hin gryende dag i vår,
da Danmark forgæves gik bud
for at kalde til værn om sin gård;*

*måske det rådned den dag,
det var skabt til at spire og gro
og blomstre under et blafrende flag
i blødende tro.*

*Her sidder jeg blot og stirrer
på blomsterne hist på mit bord,
mens vildt i sjælen dirrer
smerte foruden ord.*

— — — — —

*Da plantes dybt i mit bryst
et frø til at spire påny,
det skal vokse sig stærkt og blomstre
i frihedens morgengry.*

*Livet er viet til kampen,
jeg selv til at ligge en dag
måske med knuste lemmer,
mens hjertet standser sit slag.
Og dybt af brystet der skyder
en rose i purpurglød
og tolker de sange jeg aldrig sang,
før jeg var død.*

Ovenstående Digt skrev Christian i
Vinteren 1942, mens han gik i 3die
Gymnasieklasse.

Overskudet ved Salget af denne Bog tilfalder

**CHRISTIAN ULRIK HANSENS MINDELEGAT
VIBORG KATEDRALSKOLE**

Dette Legat har til Formaal at yde økonomisk Støtte til unge danske Mænds og Kvinders Højskoleophold i et af de nordiske Lande.

Legatet kan søges af enhver uanset politisk Overbevisning. Dog vil saadanne i første Række komme i Betragtning, om hvem det kan formodes, at de vil komme til at yde en aktiv Indsats indenfor dansk-nordisk Ungdomsbevægelse eller indenfor dansk Politiks Rammer.

Legatets Bestyrelse har følgende Medlemmer:

Fru Gaardejer A. Hansen, Storgaarden, Hærup pr. Klejtrup.

Fru Inge Theut, Ørnstrup St.

Rektor F. Paludan-Müller, Viborg Katedralskole, Viborg.

Sognepræst H. Sandbæk, Hersom pr. Hobro.

Folketingsmand Robert Stærmose, Lindenberg pr. Kr. Saaby.

Legatets Adresse: Viborg Katedralskole, Viborg.

CHRIŦTIAN ULRIK HANSEN var tidligt med i Frihedskampen. Allerede i 1942 deltog han i den første Vaabenmodtagelse i Danmark ved Trend Skov. Den 29. August 1943 oplevede Christian Ulrik Hansen som Soldat den ydmygende Internering, men han mistede ikke sin Handlekraft af den Grund, og det lykkedes ham i Interneringstiden ved at køre Møg fra Staldene til Møddingen, som laa uden for den af Tyskerne etablerede Afspærring, at fjerne en Mængde Maskingeværer og andet Soldaterudstyr, der senere kom Deltagerne i Modstandskampen til gode. Efter Frigivelsen blev han Gruffepfører i „Holger Danske“, men blev senere af Frihedsraadet udset til at organisere Modtagelsen og Fordelingen af de Vaaben, der blev nedkastet i Jylland. I Februar 1944 blev han imidlertid arresteret af Gestapo og sad fængslet, indtil han den 23. Juni blev henrettet af Tyskerne. I dette Tidsrum skrev han en Del Breve til sin nærmeste Familie og sine bedste Venner, og det er et Udvalg heraf, der bringes i denne Bog. Naar disse Breve offentliggøres, er det, fordi man mener, at deres Indhold har Bud til en langt større Kreds end oprindeligt tiltænkt. Brevene røber en Afklaring og Modenhed i Christian Ulrik Hansens Livssyn, som er sjælden for en saa ung Mand. Han var kun 23 Aar, da han blev henrettet. Ved den store Mindehøjtidelighed i Ryvangen den 29. August 1945 blev Christian Ulrik Hansen begravet her sammen med 105 andre danske Patrioter.

SAMLERENS FORLAG